

HST 4: Rococo + Classicisme

4.0. inleiding / conceptie

Op vormelijk vlak zijn er een paar nieuwigheden in de rococo die in het classicisme hun volle waarde krijgen.

<u>Barok</u>	<u>Rococo + classicisme</u>
Plechtstatig Grootsprakerig Vorstelijk Absolutisme / Contrareformatie	Sierlijk, bekoorlijk Speels Rationalisme / verlichting Rococo: 1720-1780 Classicisme: 1770-1830 → 1789: Franse Revolutie 1755: grote aardbeving van Lissabon tot dan dacht men dat God strafte. Langzaam komen die ideeën op de helling. Burgerij Zenuwachtige speelsheid vooral in de basspartij

Het is kamermuziek

4.1. Vormen (= plan, structuur)

A. Melodie

Heel gestructureerd maar wel een eenvoudige structuur
Belangrijker dan de andere onderdelen
Akkoordgebonden

8 maten: zin   } 2 thema's
16 maten: volzin }

B. Sonate

Een `sonate` is een muziekstuk met meestal een vaste opbouw uit meerdere delen.

= muziekstuk

a) ≠ Sonatevorm = een structuur waarin je muzikale inval giet → doorlopend geheel.

→ onderdelen:

1) Expositie: voorstelling van 2 thema's

Thema A: melodieus → ritmisch

Thema B: lyrisch

In romantiek → thema A = mannelijk thema

Thema B = vrouwelijk thema

2) Doorwerking

→ componist speelt vrij met elementen uit thema's

Moduleren = overgaan naar andere toonaarden

3) Re-expositie

→thema's in originele vorm herspelen

4) CODA = het einde → niet altijd

Preludium = inleiding → niet altijd

Muziek was in deze tijd een éénmalig gebeuren. → belangrijk dat thema's duidelijk zijn → repetitief

Vanaf 1920: opnametechniek (herhaalbaar)

b) Symfonie

→geen werk voor weinig instrumenten

→voor orkest

→gegroeid uit concerto grosso en symfonische vorm v. barok

4 delen: ≠ onderdelen → met pauze

1) Sonatevorm: [met preludium → traag, sfeerscheppend, op gang komen)

→het allegro is levendig en snel, bv 80 tellen per min.

→*verplichte* vorm

2) (liedvorm): ABACA..., refrein/strofe; maar geen verplichte vorm

→traag: adagio, lento, andante (=gaande) (onder 80 per min)

→*geen verplichte* vorm

→mogelijkheid tot variatievorm: AA'A"A"... (gevarieerd : afwisseling door toonverandering)

3) Menuet → *verplichte* vorm

→oorspronkelijk 3-ledige maat (wals): thema 1, thema 2, trio (trager)

Menuet wordt steeds sneller gedacht. Was vroeger (in begin classicisme) veel trager, aan einde → scherzo (=”snel grapje) →(begin romantiek)

4) Finale

→ *geen verplichte* vorm

→ meestal snelste deel / vaak het moeilijkste : was een uitdaging voor het orkest

“presto” : zo snel mogelijk

van snel naar traag: 4>1,3>2

uitvinding metronoom : 1816 !!!!!

(4 - 1 of 3 - 1 of 3 - 2)

C. Concerto

Komt uit barok. Blijft zelfde vorm, alleen : KADENS komt erbij

4.2. Grote namen

A. Joseph Hayden: 1732-1809 → leidde voorbeeldig leven

- Hoort bij het schoolkoor

- Heeft een enorme stem en veel talent

- Ontsnapt net aan de castratie → dus hij moet kiezen: zanger of instrumentist

- Speelt viool en klavier (orgel, piano, klavecimbel) → instrumentist

- Wordt componist en leidt zijn eigen creaties (dirigent)

- Wordt kapelmeester aan hof van familie Esterhazy → hoogst te bereiken job in die sector die tijd.

→ wordt beschouwd als adelijk persoon → moest zich enkel bezighouden met muziek: rest wordt voor hem gedaan

Concerto: 1 persoon of meer tegen over tutti

Wordt nu: 1 persoon tegenover het hele orkest

3 delen: - snel

-traag

-snel

} in elk van 3 delen kan cadens voorkomen

Cadens = bepaalde plek in concerto waar instrument helemaal alleen speelt. (geen begeleiding van orkest) → moment om te schitteren als solist

- Kan improvisatie van solist zijn

- Kan gemaakt zijn door componist

‘wiens brood men eet, diens woord men spreekt.’

→ het belangrijke van een componist was dat hij in de smaak van het volk moest blijven of hij was werkloos. → Verassingsymfonie om ze wakker te houden:

op feesten = society gebeuren → mensen kwamen niet altijd voor muziek

→ hayden was zeer loyaal tegenover zijn meesters → stond aan hof voor 30 jaar

→ werkomstandigheden van componist en orkest waren zeer slecht. → vorstelijk absolutisme: vorst wil is wet → orkest werd boos want ze moesten altijd bij vorst zijn (hij op reis, iedereen op reis)

Hayden helpt hen en protesteert tegen vorst voor verlof van orkest → schrijft symfonie: 'afscheidssymfonie'. Hayden geeft verlof aan orkest totdat er nog 2 overblijven. → Hayden vond het sociaal onmogelijk dat ze geen verlof kregen.

Wanneer vorst sterft, neemt zoon over: had niets met muziek dus ontslaat iedereen maar door Hayden's beroemdheid krijgt hij een ruime geldsom waar hij van kan leven.

→ is zo beroemd → vrij componist

→ gaat veel naar Engeland: wordt wereldberoemd (vooral West-Europa)

"Papa Hayden":

- Vaderlijke figuur
- Zorgde goed voor zijn orkest
- Gaf les aan alle grote componisten (Mozart, Beethoven,...)
- Regeltjes van Classicisme, symfonie, sonate, etc. kwamen van hem.
→ veel mensen imiteerden hem
- Heeft enorm zijn stempel kunnen drukken in muziekwereld, heeft voor **50 jaar** over de muziekwereld geheerst. → leefde heel lang

B. Wolfgang Amadeus Mozart: 1756-1791

- Komt uit gezin waar vader 2^e kapelmeester was aan hof bij aartsbisschop van Salzburg.
→ muziek = evidentie
→ vader heeft snel door dat W. een wonderkind was:
  - 4 jaar: klavier spelen (2 handen)
  - 5 jaar: 1^e compositie
  - 6 jaar: concertreis naar Wenen, Zuid-Duitsland,...
  - 12 jaar: concertmeester aan hof bij zijn vader, kon perfect klavier en viool

Vader heeft zijn kinderen wel economisch gebruikt → M. bracht veel geld op

- Hij is 12 jaar en leest de les aan rest van orkest → onverdraagzaamheid
- Leed aan Tourett-syndroom: schunnige praat, kent geen niveaus
→ Lag niet goed in de markt
→ Zorgde ook voor problemen met broodheer (verlof & artistieke onenigheid)
- M. was een genie: deed nooit lang over het maken van een muziekstuk.
→ componeerde zeer snel en zonder fouten (geen technische of inhoudsfouten)
- Wordt na conflicten met broodheer buiten gegooid.
→ broer van Hayden (Michael) neemt over.
→ geen probleem want hij heeft aanbiedingen ten over.
- M. beheert zijn geld niet goed (ook zijn vrouw niet)
→ verdiende meer als Haydn maar verdween allemaal: gokken, drank

- Zijn werken zijn ondertussen volwassen geworden → romantiek doet zijn intrede, zijn werken zijn veel zachter
- 41 symfonies, 27 concerti voor piano, missen, opera's (don Juan) → schrijft om geldredenen op einde nog snel de toverfluit

Genie? JA

- componeert zeer snel
- Schrijft zonder fouten (grammatica, gedachten)
- Er zit evolutie in: rococo → classicisme → vroeg Romantiek

Einde van leven: geldproblemen (drank, gokken, koopzieke vrouw)

1781-1791: vrij componist → Wenen → eind van rijk leven

Sterft aan tyflosepidemie → massagraf

Op ziektebed/sterfbed: wordt geholpen door leerlingen

Requiem = dodenmis ≠ begrafenis

→herdenken van dode en hem bevelen dat de geest mag rusten in vrede.

→enige werk dat niet voltooid is.

→voor orkest, koor en solisten

Dies irae...: dag van de woede

Rex in pacem : rust in vrede

Schuiftrompet (=trombone/bazuin), harpen, cimbaleen →instrumenten geassocieerd met de hemel: komen voor in de hemel zelf.

Graaf van Walsburg → was opdrachtgever voor requiem: voor overleden echtgenoot

Confutatis: vroegromantisch onderdeel-

→verwarring ↔ voca me: roep mij naar de hemel

Aantal van zijn opera's:

- Bastien & bastienne
- Bruiloft van figaro

⇒ Mozart zijn vrijheid deed hem de das om. → hij moest populair blijven.

C. Ludwig van Beethoven: 1770-1827 (vlaamse grootvader: 'van')

- Tijdgenoot van Mozart en Haydn ≠ generatiegenoot

- Vroegromantiek

- Begint als klaviervirtuoos

- Heeft nooit een broodheer gehad = 1^e echte vrije componist. → maar wel afhankelijk van de adel → tijdelijke contracten, staat op eigen benen

- Bij nieuw werk: zaal afhuren, personeel, orkest, etc. → zelf doen, heeft een paar keer gebalanceerd op faillissement.
- Start in Classicisme:
  - Schrijft in deze stijl 2 v.d. 9 symfonies
  - Eerste 2 v.d. 5 concerti voor piano
  - Eerste 11 sonates voor piano
- Afsluiten +/- 1800
- 2^e periode: Vroeg-Romantische periode t.e.m. 1815
  - Verschil met classicisme:
    - Meer spanning
    - Niet vrijblijvend
    - 3^e tot 8^e symfonie, 3^e tot 5^e concerto voor piano, opera, concerto voor viool, 12^e tot 26^e sonates
- 3^e periode: Hoog-Romantiek: 9^e symfonie, 27^e tot 31^e sonate voor piano

HST 5: Romantiek

Vroeg: 1800 –
 Hoog: 1830 –
 Laat: 1870 – 1900

5.1. inleiding – Vroegromantiek conceptie

Belangrijk: gevoelens, verhalen → vaak programmamuziek
 →muziek waarbij men dingen uit realiteit probeert voor te stellen d.m.v. muziek.

Vb.: Beethoven: coriolanusouverture (=veldheer, senator, patriciër)
 →inleiding op toneelstuk ‘coriolanus’

Verhaal: er heerst hongersnood in Rome en coriolanus is dan senator en is anti-plebs. Plebs vraagt graan en C. gebruikt als chantage hun recht op de volkstribune. Dit loopt allemaal zeer hoog op en de andere senatoren verbannen hem. Hij is woest en trekt naar N-Italië en zet een stam (Volsci) op tegen Rome. Voor poorten Rome, C. stelt ultimatum: wil zijn plek terug anders platbranden. (→op dit moment in toneelstuk begint onze muziek) er komen onderhandelaars aan, helpen niets en sturen dan zijn vrouw en moeder om te onderhandelen.

Beethoven gebruikt een sonatevorm (2 thema's): mannelijk en vrouwelijk
 Nu veel groter contrast dan vroeger

Laatste thema: Coriolanus → geeft zich gewonnen, vrouwen winnen maar hij heeft wel het laatste woord.
 →is verbreed, niet meer zo sterk en hard. (“uitgesmeerd”)

→ waarom dit werk als voorbeeld?

- Er zit oudheid & classicisme in
- Sonatevorm

→ waarom Vroeg-Romantiek?

- Thema's staan sterk tegenover elkaar: groot contrast
- Is niet vrijblijvend: hele evolutie waarbij rollen uiteindelijk omdraaien.

2^e Vb.: Beethoven: zesde symfonie (pastorale symfonie)

→ maken met alles wat platteland aangaat: programmamuziek

1. Erwachen heiterer Empfindungen bei der Ankunft auf dem Lande: 'opkomen van aangename gevoelens bij aankomst op platteland' → Allegro ma non troppo

→ B. wil iets uitdrukken: programma

→ Duits: Romantiek: eigen volkstaal wordt in ere hersteld.

2. Szene am Bach = scène aan een beek

3. Lustiges Zusammensein der Landleute ≠ menuet

→ zou wel moeten want is 3e deel van een symfonie

Menuet = hoofse dans en 3-ledig

→ op platteland geen hoofse dans maar 2-delige dans

→ B. houdt wel 3-delige maar zo snel dat het 2-delig wordt. = tussenoplossing

4. Sturm und Gewitter

= belangrijk element: 3^e deel gaat over in 4^e deel → geen tussenstop

→ een onweer komt ook plots

5. Hirtengesang: Frohe und dankbare Gefühle nach dem Sturm.

→ B. neemt vrijheid:

- symfonie heeft normaal maar 4 delen. Nu 5 want wil programma uitdrukken.

- laat laatste 3 delen overvloeien → programma

- duits = volkstaal

⇒ Symfonie is langer geworden: +/- 40'

⇒ Vaste vormen classicisme veranderen

Romantiek stelt thema uit.

→ belang wordt gehecht aan Bass-partij: de lage stemmen zijn belangrijk

→ plots afbreken van thema = typisch romantiek

Beethoven laat genres samenvloeien: vb. symfonie met zang

⇒ **Componisten stellen zich vrijer op**

5.2. Thema's in de romantiek

1. Natuur

Vb.: 6^e symfonie

- De Moldau: Bedrich Smetana (Tsjech) (1824-1884)

→ beschrijving van een stroom: begin (bron) → einde (monding)

→ programmamuziek – symfonisch gedicht

Wil stroom weergeven maar weet niet welke vorm: sonate, concerto, symfonie,... → te strak, kiest voor symfonisch gedicht

Symfonisch gedicht

= ééndelig werk voor orkest waarin extra muzikale realiteit wordt beschreven met muzikale middelen. (= muzikale filmmontage) → loopt volledig door: geen pauzes

De Moldau

1. De 2 bronnen: stil & traag: klarinet
2. Moldaulied (thema): deuntje van volkslied
3. Jachttafereel (Hoorn): luid
4. Boerenbruiloft : polka
5. Nachtelijke nimfendans: contrast om maanlicht voor te stellen
6. St.-Johann stroomversnellingen: kleine watervalletjes door rotsblokken in rivier.
→ slagwerk & luid
7. Moldau in Praag: einde
→ wordt in de verf gezet want Praag is hoofdstad Tsjechië.
→ gaat naar grote tertstoonnaard omdat hij in 6. Al het luidste ging maar toch luider wou gaan + de rest was in kleine tertstoonnaard.

Kleine tertstoonnaard = droeviger, kleiner dan grote tertstoonnaard.

Hoe weten we dit allemaal?

Staat op partituur (in Tsjechisch → volkstaal: Romantiek)

⇒ Komt uit 1 groot werk: Mijn Vaderland

2. Leven & dood

- Franz Liszt (1811 – 1886) : préludes

→ Hongaars componist: briljant pianospel

→ geschreven omdat hij een gedicht las v. De Lamartine (inspiratie)

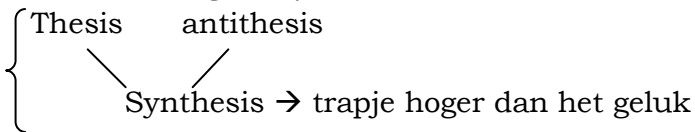
Gedicht: wat is het leven?

= een reeks voorspelen op de dood → préludes

→zeer duister & negatief

→zelf hoeven de voorspelen niet negatief te zijn, we kunnen ook het geluk terug vinden

Geluk >< ongeluk / noodlot → voor romanticus moet deze tegenstelling opgelost w

→wordt meerdere keren herhaald en is elke keer 1 trapje hoger dan geluk *

⇒ ≠ voorspelen op de dood

⇒ **Dialectiek** = over en weer geslingerd worden tussen geluk en ongeluk

Synthese = verwerken van deze gebeurtenissen.

*uiteindelijk komt men tot 'Übermensch' → een mens dat onoverwinnelijk is
→filosofie van Nietzsche

1931-1942: gebruikt voor propaganda v. Nazi's → jingle voor oorlogsjournaal

3. Nationale

= aandacht voor eigen cultuur, geschiedenis, taal, geografie

→aan een land, een volk

→meestal streekgebonden

Vb.: de Moldau, Peter Benoît → "de Schelde"

Vb.:

a) Jean Sibelius (1865-1957): Finlandia (1899)

Aanleiding:

Finland heeft altijd in knoop gelegen met Rusland.

1899: Finland onder Russisch bewind → zorgen voor afschaffing pers:

werkloosheid STIJGT → organiseren van benefieten voor ondersteuning

Door toneel, opera, ballet,... → Finlandia

≠ thema's:

1) Verdrukking → donkere kleur door fagot, basklarinet

2) Beweging (revolutie is wat hij wil)

3) Geluk, harmonie, bevrijding

4) Beweging (leidt tot overwinning)

→wordt gebruikt als volkslied maar alleen als ze tijd hebben voor 9 min.

b) Peter Tsjaikovski (1840-1893) : Ouverture 1812

→opdracht: in 1822 → nieuwe inwijding kerk: gelegenheidsmuziek

T. zoekt een thema/inhoud: zoekt in Russisch verleden → 1812: Russen verlost van Franse invasie

Voorstelling Fransen: Marseillaise

Fransen verslaan door:

- 1) Ze hadden geen bevoorrading
- 2) De kou
- 3) De Kozakkenrijders → aanvallen op moment dat Fransen zwak staan.: wanneer ze zich verplaatsen → guerrilla techniek
→T. gebruikt ruitermotief, -muziek
→3 confrontaties in het stuk: elke confrontatie stelt een verslag voor tussen russen en fransen.

4. Liefde

Vb. Peter Tsjaikovski: Romeo en Julia (Luisterblad)

(de thema's lopen door mekaar: liefde, dood)

5. Germaanse mythologie

(→thema's door elkaar)

- Personages zoals Thor, Doran,...
- Richten tot genre met zang → Opera: personages uitbeelden met tekst

Vb. Richard Wagner (1813-1883)

→ontwikkelt:

- muziekdrama → vorm van opera

Wat is het?

- Basis op Griekse tragedie → enkel structuur wordt overgenomen, inhoud is germaans → altijd met iets ethisch (keuze tussen goed en kwaad) → altijd problematisch (vb. Tristan & Isolde)

- Er is één intrige, spanningsboog, alles vloeit voort uit 1 ding → het is doorgecomponeerd

- **Leidmotief** = een jingle die een thema of personage kan aanduiden: repetitief
→liefde, personages hebben elks hun eigen leidmotief

- Grootse orchestratie → gewicht geven aan personages & thema's
Bv. Bastuba (moet gezeteld gespeeld worden) → nu niet meer: anders opgerold

- Rol van het orkest = die van het koor van Griekse tragedie
→ onderstrepen van replieken → over en weer gaan van dialogen

→ werk voor solisten, orkest, koor

- Ouverture (inleiding): alle leidmotieven zitten hierin.

Vbn: Tristan & Isolde, Ring des Nibelungen (cyclus van vier):

- Das Rheingold
- Die Walküre (geveugelde paarden)
- Siegfried
- Die Götterdämmerung

Lohengrim (→ geen muziekdrama, wel opera)

→ drama:

15^e eeuw: Brabant: adellijke dame, Elza v. Brabant → onschuldig beschuldigd van moord op haar broer.

→ rond middernacht: wacht op ridder die haar eer, kleuren wil verdedigen
→ Lohengrim → zoon van Percival, graalridder

Elza wordt verliefd op hem. → mag 1 ding niet vragen: waar hij vandaan komt. Elza vraagt dit toch → Lohengrim verdwijnt.

HST 6: Impressionisme

6.1. Inleiding/conceptie

1880 e.v.: naam naar beeldende kunst

Vb.: zie luisterblaadjes: Voiles – Debussy

→ muziek heeft weinig energie

Conceptie:

- Weergave van ogenblikstemmingen & onderbewuste opwekkingen
- Muziek straalt geen energie uit, melodie is moeilijk te vinden
- Afwisseling, schakering, tegenstelling van klankkwaliteiten

6.2. Voorbeelden

• Claude Debussy (1862-1918)

- Voiles (sluiers) → werk klinkt Oosters. In impressionisme is er een enorme interesse in Oosten

- Prélude à l'après-midi d'un faune

→ tegenstelling van klankkwaliteiten → door keuze van instrumenten

→impressionisme is vooral iets vanuit Frankrijk.

- Maurice Ravel (1875-1937)

- Pavane pour une infante défunte
= renaissancedans voor een overleden kind van spaanse koning

- alle orkestpersonen krijgen elks een kort solistisch stukje
= bepaald klankkwaliteit

- Boléro (overgang naar expressionisme)

- gebruikt maar 1 ritmische formule gedurende heel het stuk: A x2

- werkt met tweelingmelodie: A' x2 (lijkt heel hard op 1e melodie)

Expressionistisch?: - 1 ritmische formule
- Tweelingsmelodie

Impressionistisch?: hangt af van soort instrumenten gekozen → zorgt voor variëteit en kleur in orkest.

Overgangsmelodie:

- Waaier aan kleuren: verschillende instrumenten

- 1 lange formule met 2 melodieën die op elkaar gelijken (A, A'): 10x gespeeld

HST 7: expressionisme

- Strijd, geweld, conflict, innerlijke verscheurdheid wordt graag uitgebeeld

- Gustav Holst: 'The Planets' 1916 (Slag van Verdun)

- Mars, bringer of War (1^e planeet die hij beschrijft)

Muziek is niet noodzakelijk mooi

- werkt ook met ritmische formule: probeert er spanning in te leggen

DEFINITIE:

1 ding uitdrukken en alles staat in functie daarvan

!!! Romantiek beschrijft (vrijblijvend & op afstand) terwijl expressionisme ons probeert te laten aanvoelen (we worden erin gegooid)

- Carl Orff: Carmina Burana → zie leesblaadjes (2 laatste paragrafen v. 1^e deel)

→ maakt ritme en melodie tot formule.

2^e deel:

- 12^e – 13^e eeuw
- Leunt aan bij Romantiek dankzij inhoud (oude teksten uit ME)
- Grillig lot, ontluikende lente
- 3 grote delen
- Belangrijkste instrumenten

→ haalt zijn melodie uit tekst: korte lettergrepen worden korte melodieën

Een spreekkoor

= wanneer de melodie wordt gereduceerd naar een formule (kort en klein) is er weinig ruimte om nog te kunnen zingen dus wordt er gesproken.

(vb. nr. 19 bij cour d'amour: luisterblaadjes)

Expressionisme ≠ romantiek:

- Nieuwe – andere toonspraak / klank / samenklank
- Onverwachte / onvoorspelbare

Vb van Expressionisme = Sergei Prokofiev

- Igor Stravinsky: Sacre du Printemps

→ ging kijken bij volksmuziek

→ vertrekt al snel uit Rusland (Russische revolutie komt eraan) en gaat naar Parijs: komt bij coco chanel terecht. (maakte kostuums voor ballet, hij maakte balletmuziek)

→ kortere formules en worden minder herhaald

2 grote taferelen die voor-historisch, heidens Rusland proberen schetsen.

2^e deel: offer: - inleiding

- Het maken van cirkels door jonge meisjes
- Verheerlijking van uitverkorene (wordt geofferd = primitief)
- Oproepen van geesten van voorouders
- Rituele handeling
- Wijdingsdans (*)

(*) uitverkorene danst: **ostinaat** (= iets dat steeds terugkomt)

→ steeds herhalen van ritme/bewegingen

→ in trance: offeren van meisje om goden gunstig te stemmen

→ was een enorm schandaal: slechte kritiek in de pers

→ was daarna enorme publiciteit

1913: Belle Epoque: Art Nouveau → mooi voor het oog

→ Sacre du Printemps was gewelddadig en hard

→ bevat veel kleur: bevat veel impressionistische kenmerken maar is wel expressionisme: samenklanken zijn onvoorspelbaar

• 1930: nog nieuwe toonspraak → melodie

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Do * re * mi fa * sol * la * si

Toonsysteem : 12 halve tonen → dat is wat ongeveer meeste mensen kunnen onderscheiden van elkaar

Dodecafonie

= ontwikkeling van nieuwe toonspraak (halve tonen) omdat oude te beperkt was. (7 hele tonen)

→ melodie moet bestaan uit alle 12 halve tonen, toevallige = aleatorisch/willekeurige reeks = seriële muziek *

→ te vergelijken met dadaïsme in schilderkunst

*a-tonaal: geen houvast aan bepaalde toon, alle tonen zijn gelijk (er is geen meest voorkomende toon)

Vb. Elegy: Benjamin Britten (luisterbladen)

1^e notenbalk:

geen 2 dezelfde tonen voordat alle verschillende tonen 1 keer zijn voorgekomen.

Zuivere dodecafonie komt altijd in doodlopend straatje

→ onpopulair: heeft geen structuur, onderwerp, etc.

VIII Tendensen in de 20^e eeuw

Klank wordt heel belangrijk → grootste aspect

1. Afrekenen met gebeurtenissen van 1940-1945

- Gruwel in muziek brengen, proberen te bemediteren
- Meditatie houden over wat WO II heeft betekend (concentratiekampen...)

Vb. Dimitri Shostakovitch: 1943, gespeeld in '44

- . Verloor vrienden in de oorlog,
  - piano, viool, cello: steeds 8 akkoorden : **muziek mediteert** over gruwel van de oorlog

→werd gecensureerd in '44: Stalin was aan de macht en heel repressief: hoewel iedereen wist wat er was gebeurd waren de wonden nog steeds heel erg vers. Shos. Had juist een vriend verloren in concentratiekamp. Muziek was allusie op wat gebeurd was en aan het gebeuren was.

Wist Shostakovitch van de concentratiekampen?

Ja, dus beelden mogen geassocieerd worden met muziek. = belangrijk dat we dit doen om gedachte en gebeurtenis levend te houden.

Speelde filmmuziek bij stomme film

Vb. Kristoff Penderecki

- Voor slachtoffers van Hiroshima: in klank brengen van gruwel
- 24 violen

2. Jazz, Pop: experimenteren met klank

- Alles is mogelijk: geen regels bv. Verschillende instrumenten ombouwen of anders gebruiken.

Vanaf 2^e helft 20^e eeuw:

Populaire muziek wordt veel groter dan klassieke muziek

→ heeft veel economisch aandeel

→ media speelt ook belangrijke rol

• JAZZ

- Dient om te verstrooien
- Elke tijd wordt geaccentueerd “taktaktaktak”
- Ontstaat waar je een solist hebt op een aantal vaste, gestructureerde noten. (soort improvisatie)
- Ontstaan uit Ragtime
- Vb. Louis Armstrong, Dixieband
- Take 5: Dave Brubeck = in maat 5/4

. Popmuziek :1940: opbouw van gitaren, drums, etc.

-Pas vanaf 1950 zijn deze op punt en kunnen ze dan ook pas gebruikt worden.: de geluiden (van gitaar, drums,...) zijn nog heel zuiver.

-Jazz wordt nichemuziek; populaire muziek wordt populairder

-Drumstel typeert de popmuziek.